

MATEUSZ WIKTOR GOLAK

Jurysdykcja w sprawach roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej wykonaniem zabezpieczenia w rozporządzeniu (UE) nr 1215/2012

Wstęp

Przedmiotem niniejszego opracowania jest kwestia jurysdykcji w sprawach roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej wykonaniem zabezpieczenia w reżimie rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/2012 z 12 grudnia 2012 w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych¹. Zagadnienie to nie zostało dotąd szerzej opracowane w polskich publikacjach prawnych, a także trudno jest doszukać się go w publikowanym orzecnictwie sądów wyższych instancji oraz judykatach Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w tym przedmiocie. Natomiast wobec swobodnego przepływu towarów, usług oraz orzeczeń sądów cywilnych w Unii Europejskiej transgraniczne roszczenia odškodowawcze mogą stawać się coraz częstsze w praktyce orzeczniczej sądów polskich, zwłaszcza gdy w niektórych krajach Unii Europejskiej, z którymi Rzeczpospolita Polska prowadzi znaczącą wymianę handlową², stale zwiększane są koszty prowadzenia spraw sądowych. Wszak w sprawach o wartości przedmiotu sporu powyżej 200 tys. euro, które należą w Polsce do właściwości sądu okręgowego, na koszty sporu sądowego będą najczęściej składać się w naszym kraju opłata sądowa od pozwu w maksymalnej możliwej kwocie 100 tys. zł³ oraz wynagrodzenia profesjonalnego pełnomocnika w minimalnej stawce 14,4 tys. zł⁴. Są to relatywnie niewielkie koszty, jeśli porównać je ze standardami

1 Dz.U. UE L 351/1 z 20.12.2012; dalej Bruksela I bis.

2 Największy obrót towarami Polska w 2014 r. prowadziła kolejno z: Niemcami, Czechami, Wlk. Brytanią, Francją, Włochami, Niderlandami, Szwecją. Departament Studiów i Analiz Ministerstwa Gospodarki RP na podstawie danych GUS w raporcie z 2015 pt. „Polska 2015. Raport o stanie handlu zagranicznego”.

3 Art. 13 ust. 1 *in fine* ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (t.j. Dz.U. 2014 poz. 1025 ze zm.).

4 § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. poz. 1800) oraz ustawa z dnia 16 listopada 2006 r. o opłacie skarbowej (t.j. Dz.U. 2014 poz. 1628).

obowiązującymi obecnie w innych krajach „starej” Unii Europejskiej. Z badań przeprowadzonych na zlecenie Parlamentu Europejskiego wynika, że koszty tego samego sporu będą wynosić: w Wielkiej Brytanii 51 tys. funtów szterlingów, w Szwecji 67 tys. euro, w Niemczech niecałe 10 tys. euro, a we Francji 21 tys. euro⁵.

Z tych względów coraz częściej konieczna może być odpowiedź na następujące pytanie: czy sąd krajowy (polski) ma jurysdykcję w sprawie roszczenia o naprawienie szkody wyrządzonej wykonaniem zabezpieczenia udzielonego przez sąd tego samego państwa i na jego terytorium wykonanego, w sytuacji gdy strona obowiązana tym zabezpieczeniem nie ma miejsca zamieszkania (siedziby) w kraju? Wyjaśnienie tego zagadnienia wymaga podania argumentów na rzecz jurysdykcji sądu krajowego (polskiego) oraz przeciw temu. Konieczna będzie również analiza krajowych przepisów postępowania cywilnego oraz precyzyjna wykładnia przepisów unijnych posiłkująca się orzecznictwem Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości (aktualnie: Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej) prezentowanym w sprawach roszczeń mających swoje podstawy w delikcie.

Roszczenie o naprawienie szkody

Obecnie obowiązujące brzmienie przepisu art. 746 § 1 ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego⁶ ustalono ustawą z dnia 16 września 2011 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw⁷. Nowelizacja, która weszła w życie 3 maja 2012 r., nie wpłynęła na materialnoprawny charakter tego przepisu. W dalszym ciągu reguluje on w sposób szczególny odpowiedzialność uprawnionego za wyrządzenie obowiązanemu szkody wynikającej z wykonania zabezpieczenia⁸. Zgodnie z aktualnie obowiązującym brzmieniem przepisu art. 746 § 1 zd. I k.p.c., który jest podstawą roszczenia odszkodowawczego, jeżeli uprawniony nie wniósł pisma wszczynającego postępowanie w wyznaczonym terminie albo cofnął pozew lub wniosek, jak również gdy pozew lub wniosek zwrócono bądź odrzucono czy też powództwo lub wniosek oddalono lub postępowanie umorzono, a także w przypadkach wskazanych w art. 744 § 2, obowiązanemu przysługuje przeciwko uprawnionemu roszczenie o naprawienie szkody wyrządzonej wykonaniem zabezpieczenia. W zdaniu drugim powyższego przepisu ustawodawca określił materialnoprawny termin, z upływem którego roszczenie wygasa, jeżeli nie będzie dochodzone w ciągu roku od dnia jego powstania. W doktry-

5 Badanie to przywołuje E. Gmurzyńska, *Mediacja – Stany Zjednoczone, Wielka Brytania*, [w:] *Mediacja w sprawach gospodarczych. Praktyka, teoria, perspektywy*, red. A. Torbus, Warszawa 2015, s. 137.

6 Dz.U. 2014 poz. 101 ze zm., dalej k.p.c.

7 Dz.U. nr 233 poz. 1381.

8 Cf. J. Jankowski, *Nowelizacja Kodeksu postępowania cywilnego. Część II. Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne*, „Monitor Prawniczy” 2012, nr 3, s. 118.

nie⁹ i orzecznictwie¹⁰ podkreśla się, że rzeczony przepis dotyczy roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej samym wykonaniem zabezpieczenia, ale nie obejmuje już roszczenia o zwrot spełnionego lub wyegzekwowanego świadczenia. Jednakże bardziej przekonujące jest stanowisko, które odwołuje się do dosłownego brzmienia wspomnianego przepisu i dopuszcza objęcie tym roszczeniem szkodę efektywnie poniesioną (*damnum emergens*) i zwrot utraconych korzyści (*lucrum cessans*)¹¹. Argumentem za tym poglądem jest to, że skutek wykonania zabezpieczenia może wynikać jednocześnie szkoda dla obowiązanego i korzyść majątkowa dla uprawnionego – tym samym dojdzie do zbiegu podstaw odpowiedzialności deliktowej z art. 746 § 1 k.p.c. oraz art. 410 i n. k.c.¹² Niemniej, odpowiedzialność uregulowana w przedmiotowym przepisie dotyczy wyłącznie szkód majątkowych, a roszczenie o zadośćuczynienie za doznaną krzywdę może znaleźć swą ustawową podstawę w art. 24 k.c. oraz art. 444 i n. k.c.¹³

Jurysdykcja w sprawach odszkodowawczych

Jeśli siedziby stron w procesie o odszkodowanie znajdują się w dwóch różnych państwach członkowskich Unii Europejskiej, to zastosowanie będzie miało wyłącznie prawo unijne. Jest to przejaw procesu europeizacji prawa prywatnego, polegającego na poszerzeniu w Unii Europejskiej zasięgu regulacji wspólnej, która zasadniczo wypiera regulacje krajowe¹⁴. Podstawą prawną wydania regulacji wspólnotowych był przepis art. 288 traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej¹⁵, na podstawie którego kraje członkowskie przyznały Unii w szczególności kompetencje do wydawania rozporządzeń¹⁶. Rozporządzenie ma zasięg ogólny, wiąże w całości i jest bezpośrednio stosowane we wszystkich państwach członkowskich¹⁷. Aktem prawnym, na podstawie którego bada się jurysdykcję od 10 stycznia 2015 r., jest rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady

9 A. Zieliński, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Warszawa 2008, s. 1178.

10 Uchwała SN z dnia 3 października 1972 r., III CZP 53/72, OSN 1973, nr 10, poz. 164.

11 J. Jagieła, [w:] *KPC. Komentarz*, red. K. Piasecki, Warszawa 1997, s. 617–618.

12 M. Iżykowski, *Naprawienie szkody wyrządzonej zabezpieczeniem*, „Palestra” 1979, nr 10, s. 4–5.

13 M. Muliński, [w:] *KPC, t. II. Komentarz do art. 730-1088*, red. J. Jankowski, Warszawa 2013, s. 66.

14 Cf. M. Świerczyński, *Naruszenie prawa własności intelektualnej w prawie prywatnym międzynarodowym*, Warszawa 2013, s. 95–96.

15 Dz.Urz. UE C 2010, nr 83.

16 W myśl art. 67 ust. 4 traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej Unia Europejska ułatwia dostęp do wymiaru sprawiedliwości, w szczególności przez zasadę wzajemnego uznawania orzeczeń sądowych i pozasądowych w sprawach cywilnych. Zgodnie zaś z przepisem art. 81 ust. 2 pkt 1 ww. traktatu Parlament Europejski i Rada, zgodnie ze zwykłą procedurą ustawodawczą, przyjmują w szczególności, jeżeli jest to niezbędne do prawidłowego funkcjonowania rynku wewnętrznego, środki mające na celu zapewnienie wzajemnego uznawania i wykonywania przez państwa członkowskie orzeczeń sądowych i pozasądowych.

17 K.-D. Borchardt, *The ABC of European Union law*, Brussels 2010.

(UE) nr 1215/2012 z 12 grudnia 2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych. To stosunkowo nowe rozporządzenie nie przekreśliło jednak dorobku orzeczniczego wypracowanego przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej, który wciąż jest aktualny¹⁸. W motywie 34. preambuły do Brukseli I bis prawodawca unijny stwierdził, że swoją ciągłość zachowuje wykładnia postanowień rozporządzenia Rady (WE) nr 44/2001 z 22 grudnia 2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych¹⁹ dokonana przez Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

Zasadą ogólną wywodzoną z obu tych rozporządzeń jest, że osoby mające miejsce zamieszkania na terytorium państwa członkowskiego mogą być pozwane, niezależnie od ich obywatelstwa, przed sądy tego państwa członkowskiego (art. 4 ust. 1 Brukseli I bis). W myśl przepisu art. 63 ust. 1 przez miejsce zamieszkania osób prawnych rozumie się miejsce, gdzie znajduje się ich statutowa siedziba, ich główny organ zarządzający lub główne przedsiębiorstwo. Oznacza to, że osoba mająca w Polsce miejsce zamieszkania (siedzibę), której wyrządzono szkodę wykonaniem zabezpieczenia w procesie toczącym się przed polskim sądem powszechnym, w którym jednak oddalono prawomocnie powództwo osoby mającej miejsce zamieszkania (siedzibę) w innym państwie członkowskim, może pozwać tę osobę przed sąd innego państwa członkowskiego, w którym ta osoba pozwana ma miejsce zamieszkania (siedzibę). W dalszej części opracowania przedstawię jednak argumenty świadczące o tym, że nie jest to jedyna możliwość dla powoda.

Odpowiedź na pytanie, czy dopuszczalne jest wytoczenie powództwa przed sądem innym niż sąd wskazany przez art. 4 ust. 1 Brukseli I bis, wymaga przeanalizowania roszczenia z art. 746 § 1 k.p.c. w porównaniu z roszczeniem deliktowym zgłaszanym na zasadach ogólnych. W przypadku przeczącej odpowiedzi na to pytanie może wszak pojawić się pokusa odrzucenia pozwu.

Z ugruntowanego już poglądu polskiej doktryny wynika, że odpowiedzialność uprawnionego względem zobowiązanego, którą określa przepis ustawy cywilnoprosesowej, jest przepisem szczególnym w stosunku do art. 415 k.c.²⁰ Roszczenie z art. 746 k.p.c. nie jest, w przeciwieństwie do roszczenia wynikającego z przepisów ogólnych, zależne od

18 M. Świerczyński, [w:] *Jurysdykcja, uznawanie orzeczeń sądowych oraz ich wykonywanie w sprawach cywilnych i handlowych. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/2012. Komentarz*, red. J. Gołaczyński, Warszawa 2015, s. 54.

19 Dz.Urz. UE L 12 z 16.01.2001 r., s. 1–23, polskie wydanie specjalne, r. 19, t. 4, s. 42–64; dalej Bruksela I. Szeroką i ciekawą analizę zmian rozporządzenia nr 44/2001 przedstawił K. Weitz, *Projektowane zmiany rozporządzenia nr 44/2001*, [w:] *Europejskie prawo procesowe cywilne i kolizyjne*, red. P. Grzegorzcyk, K. Weitz, Warszawa 2012 s. 21–114.

20 W. Głodowski, *Zabezpieczenie roszczeń dochodzonych przed sądem polubownym*, „Kwartalnik ADR” 2009, nr 1(5), s. 109–110.

przesłanki winy, a odpowiedzialność uprawnionego jest powiązana jedynie z „wynikiem” postępowania, a nie zachowaniem odpowiedzialnego²¹. Pomimo to w ocenie doktryny pozwany (uprzedni uprawniony) może powołać się na przesłanki egzoneracyjne w postaci „wylącznej winy zobowiązanego lub osoby trzeciej” lub też „działania siły wyższej”²². Na zasadach ogólnych za szkodę odpowiada jedynie osoba, której zawinione zachowanie jest źródłem powstania tej szkody²³. Przypomnienia wymaga bowiem, że do przesłanek powszechnej odpowiedzialności deliktowej należą: zachowanie, wina, bezprawność, szkoda i związek przyczynowy²⁴. Bezprawność pojmuje się jako niezgodność zachowania się sprawcy z porządkiem prawnym, w tym naruszenie przepisów prawa pozytywnego, ale także naruszenie zasad współżycia społecznego²⁵. Z kolei stroną podmiotową czynu niedozwolonego jest wina. Może ona przybrać formę winy umyślnej lub nieumyślnej. Ta ostatnia wiąże się z niedołożeniem wymaganej staranności, o której mowa w art. 355 k.c.²⁶ Zarzut winy nieumyślnej można postawić sprawcy tylko wówczas, gdy ustalono naganną decyzję, jaką sprawca podjął w konkretnej sytuacji, nieświadomy możliwości bezprawnego zachowania albo bezpodstawnie sądząc, że go uniknie²⁷.

Wbrew odmiennemu stanowisku Sądu Najwyższego²⁸ może pojawić się pokusa interpretacji, że nie można mówić o bezprawności zachowania strony pozwanej w sytuacji, gdy zabezpieczenie zostało wykonane na jej wniosek przez organ egzekucyjny na podstawie prawomocnego postanowienia sądu powszechnego o udzieleniu zabezpieczenia. Trudno zarzucać pozwanemu winę w jakiegokolwiek postaci w złożeniu wniosku o zabezpieczenie w procesie, w którym był on stroną powodową. Sprawia to, że prawdopodobne może być uznawanie tego typu roszczeń jako niewynikających z czynu niedozwolonego pozwanego. Konsekwencją takiego stanowiska będzie zaś odrzucenie pozwu w przypadku pojawienia się takiego zarzutu strony pozwanej. O ile byłoby to rozwiązanie pragmatyczne procesowo dla sądu *a quo*, o tyle jego konsekwencji nie wypada deprecjonować. W przypadku niewłaściwego uznania braku jurysdykcji może to narazić budżet państwa na wypłatę odszkodowania za odesłanie skarżącego do sądu zagranicznego jako dokonane z naruszeniem Europejskiej Konwencji Praw Człowieka²⁹

21 J. Jagieła, [w:] *KPC. Komentarz*, red. K. Piasecki, Warszawa 1997, s. 617–618.

22 M. Jagodziński, *Roszczenie o naprawienie szkody wyrządzonej wykonaniem zabezpieczenia*, [w:] *Księga dla naszych kolegów*, red. J. Mazurkiewicz, Wrocław 2013, s. 179.

23 G. Bieniek, [w:] *Komentarz do Kodeksu cywilnego*, ks. III. *Zobowiązania*, t. I, Warszawa 2008, s. 295.

24 A. Olejniczak, Z. Radwański, *Zobowiązania – część ogólna*, Warszawa 2006, s. 200.

25 Wyrok SN z dnia 2 grudnia 2005 r., III CK 430/03, OSNC 2005/1/10.

26 Uchwała SN Izba Cywilna z dnia 15 lutego 1971 r., III CZP 33/70, OSNC 1971/4/59.

27 A. Olejniczak, Z. Radwański, *op. cit.*, s. 200.

28 Uchwała SN z dnia 7 października 2009 r., III CZP 68/09, OSNC 2010, nr 4, poz. 5, LexisNexis nr 20847502.

29 W sprawie Arlewin przeciwko Szwecji Europejski Trybunał Praw Człowieka uznał, że odmowa uznania swej jurysdykcji przez sąd I instancji oraz odmowa zwrócenia się do Trybunału

Co najistotniejsze jednak w tym kontekście, rozporządzenie Bruksela I bis, wzorem swojego poprzednika, stwarza stronom możliwość powołania się na określoną w jego sekcji 2. jurysdykcję szczególną. Zasady tej jurysdykcji nie wypierają jednak wyżej opisanych reguł jurysdykcji ogólnej, a jedynie stanowią tzw. fakultatywną opcję dla powoda. I tak, zgodnie z art. 7 pkt 2 Brukseli I bis osoba, która ma miejsce zamieszkania na terytorium państwa członkowskiego, może być pozwana w innym państwie członkowskim w sprawach dotyczących czynu niedozwolonego lub czynu podobnego do czynu niedozwolonego przed sądy miejsca, w którym nastąpiło lub może nastąpić zdarzenie wywołujące szkodę. Reguły szczególne są konsekwencją podejścia uwzględniającego ekonomikę procesową i predestynowanie sądu określonego państwa członkowskiego do rozpoznawania danej sprawy sądowej.

Wydaje się, że brzmienie przepisu art. 7 pkt 2 Brukseli I bis pozwala przyjąć szeroką interpretację, obejmującą także sprawy wytaczane celem dochodzenia naprawienia szkody wyrządzonej wykonaniem zabezpieczenia udzielonego przez sąd państwa członkowskiego innego niż państwo miejsca zamieszkania (siedziby) pozwanego – uprawnionego w sprawie o zabezpieczenie. Wprawdzie polska doktryna³⁰ nie określa roszczeń mających swą normatywną podstawę w przepisie art. 746 § 1 k.p.c. jako roszczenie podobne do czynu niedozwolonego, lecz stosuje opisowe określenie użyte przez ustawodawcę w tym przepisie, tj. roszczenie o naprawienie szkody wyrządzonej wykonaniem zabezpieczenia, jednak wydaje się, że nie powinno to mieć większego znaczenia przy dokonywaniu wykładni autonomicznej pojęć użytych w aktach prawa unijnego³¹. Potwierdza to jednoznacznie J. Gołaczyński, formułując tezę o autonomiczności wykładni pojęcia czynu niedozwolonego³². Przy dokonywaniu wykładni aktów prawa unijnego uwzględnia się nie tylko brzmienie przepisu, ale także jego kontekst i cele regulacji³³. Unikać należy wykładni rozszerzającej regulacji szczególnych, będących odstępstwem od ogólnych reguł³⁴.

O ile przy badaniu jurysdykcji konieczne jest sięgnięcie do merytorycznych kwestii sprawy, o tyle w tym przypadku chodzi jedynie o stwierdzenie, jakiego typu jest konkret-

Sprawiedliwości przez szwedzki Sąd Najwyższy doprowadziła do naruszenia prawa powoda do rzetelnego procesu z art. 6 ust. 1 Konwencji o prawach człowieka. Cf. wyrok ETPC z dnia 1 marca 2016 r., skarga nr 22302/10.

30 Cf. M. Jagodziński, *op. cit.* i literatura tam wskazana.

31 Tak też ten termin zalecają wykładowcy A. Adamek, A. Frań-Adamek, [w:] *Komentarz do rozporządzenia Rady (WE) nr 44/2001 z dnia 22 grudnia 2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych*, LEX/el., 2004, nr 7817. Z kolei w wyroku Trybunału (pierwsza Izba) z dnia 16 maja 2013 r. w sprawie C-228/11, TSUE przypomniał, że przepisy rozporządzenia jurysdykcyjnego powinny być przedmiotem wykładni autonomicznej, dokonywanej w drodze odwołania się do jego systematyki i celów.

32 J. Gołaczyński, *Współpraca sądowa w sprawach cywilnych i handlowych w Unii Europejskiej*, Warszawa 2007, s. 37.

33 Wyrok TSUE z dnia 17 marca 2016 r., w sprawie C-99/15.

34 J. Gołaczyński, *op. cit.*, s. 35.

ne powództwo. Pozwala to z kolei na zakwalifikowanie go do choćby jednej z podstaw jurysdykcyjnych uzasadniających jurysdykcję sądu polskiego, mając na uwadze właśnie rodzaj (typ) dochodzonego roszczenia³⁵. Według Trybunału Sprawiedliwości przepis art. 5 pkt 3 Brukseli I obejmował wszystkie powództwa, za pomocą których dochodzona jest odpowiedzialność za szkodę, która to odpowiedzialność nie wynika z umowy w rozumieniu art. 5 pkt 1 tego rozporządzenia³⁶. Skoro zaś nie ma zasadniczych różnic między oboma rozporządzeniami unijnymi w zakresie deliktów³⁷, to warto przywołać trafny i wciąż aktualny pogląd Trybunału, że zasada jurysdykcji szczególnej – w ramach odstępstwa od zasady jurysdykcji sądów miejsca zamieszkania (siedziby) pozwanego – jest oparta na istnieniu łącznika wynikającego ze ścisłego związku między roszczeniem a sądami miejsca, gdzie nastąpiło lub może nastąpić zdarzenie wywołujące szkodę. Jest to łącznik uzasadniający przyznanie jurysdykcji tym sądom ze względu na prawidłowe administrowanie wymiarem sprawiedliwości oraz sprawną organizację postępowania³⁸. W dziedzinie czynów niedozwolonych sąd miejsca, w którym nastąpiło lub może nastąpić zdarzenie wywołujące szkodę, jest zwykle predestynowany do orzekania w sprawie, w szczególności z powodu bliskości względem sporu i łatwości w przeprowadzaniu postępowania dowodowego. Zatem tym bardziej ów sąd będzie do tego kompetentny w przypadku szkody wyrządzonej zabezpieczeniem udzielonym przez sąd krajowy³⁹. Trudno bowiem wymagać od sądu innego państwa członkowskiego kompetencji do rozstrzygania tego typu spraw w sytuacji, gdy jedynym łącznikiem prawa sądu tego państwa z daną sprawą cywilną jest siedziba strony pozwanej. Nie wydaje się, aby właściwym i adekwatnym łącznikiem w przypadkach, które uchodzą za skomplikowane pod względem prawnym i faktycznym, była siedziba pozwanego. Nie sposób inaczej oceniać spraw, w których najpierw zostało prawomocnie udzielone zabezpieczenie (strona powodowa wykazała rygorystycznie oceniane przez sądy przesłanki), a następnie powództwo zostało prawomocnie oddalone. Przy czym *de iure* to samo roszczenie pod względem przedmiotowym i podmiotowym było za pewne wnikliwie analizowane przez zawodowych

35 Cf. wyrok SA we Wrocławiu z dnia 2 września 2011 r., I ACa 830/11, OSAW 2012/1/238.

36 Tak też ETS w wyrokach: z dnia 27 września 1988 r. w sprawie 189/87 Kalfelis v. Schröder, Slg. 1988, 5565; z dnia 26 marca 1992 r. w sprawie C-261/90 Reichert v. Dresdner Bank, Slg. 1992, I-2149; z dnia 27 października 1998 r. w sprawie C-51/97 Réunioneuropéenne SA v. Spliethoff'sBevrachtingskantoor BV, Slg. 1998, I-6511; z dnia 11 lipca 2002 r. w sprawie C-96/00 Gabriel, Slg. 2002, I-6367; z dnia 17 września 2002 r. w sprawie C-334/00 Tacconi v. Wagner, Slg. 2002, I-7357; z dnia 1 października 2002 r. w sprawie C-167/00 Verein für Konsumenteninformation v. Henkel, Slg. 2002, I-8111.

37 Analiza dokonanych zmian w reżimie brukselskim: M. Stępień, *Nowe rozporządzenie Bruksela I z punktu widzenia przedsiębiorców*, [w:] *Przedsiębiorca w społecznej gospodarce rynkowej*, red. T. Kocowski, J. Gola, Wrocław 2014, s. 356–366.

38 Wyrok TSUE z dnia 25 października 2012 r. w sprawie C-133/11.

39 Cf. pkt 37 i 38 uzasadnienia wyroku TSUE z dnia 25 października 2012 r. w sprawie C-133/11.

sędziów przed wydanymi rozstrzygnięciami w toku postępowania zabezpieczającego oraz postępowania rozpoznawczego.

Poza tym łącznik miejsca deliktu predestynuje sąd krajowy do orzekania w sprawie roszczenia o naprawienie szkody wyrządzonej wykonaniem zabezpieczenia udzielonego przez sąd tego samego państwa i na jego terytorium wykonanego, w sytuacji gdy strona obowiązana tym zabezpieczeniem nie ma miejsca zamieszkania (siedziby) w kraju. Łącznik wynikający z art. 7 pkt 2 rozporządzenia brukselskiego oparty jest na ścisłym związku między roszczeniem a sądem miejsca, w którym nastąpiło lub może nastąpić zdarzenie wywołujące szkodę, które uzasadnia przyznanie jurysdykcji⁴⁰. Podkreśla się użyteczność i łatwość w uzyskaniu dowodów związanych ze zdarzeniem szkodowym⁴¹. Można w ten sposób uniknąć żmudnego i kosztownego tłumaczenia przysięgłego akt sprawy o zabezpieczenie oraz zasięgania informacji o prawie obcym i regułach jego wykładni.

Argumentację tę mogłaby potwierdzać również okoliczność, że prawodawca unijny zdecydował się na niewielką korektę przepisu art. 7 pkt 2 Brukseli I bis w porównaniu z dotychczasowym brzmieniem przepisu art. 5 pkt 3 Brukseli I⁴². Wszak dotychczasowy przepis określający jurysdykcję szczególną znajdował swoje zastosowanie wówczas, gdy przedmiotem postępowania był czyn niedozwolony lub czyn podobny do czynu niedozwolonego albo roszczenia wynikające z takiego czynu. Jednakże bardziej ogólne jest określenie w aktualnym rozporządzeniu, w którym jurysdykcja szczególna obejmuje wszelkie sprawy dotyczące tych czynów. Powoduje to, że dokonana w nowym rozporządzeniu unijnym modyfikację jurysdykcji szczególnej dotyczącej czynów niedozwolonych można uznać za trafną i pożądaną. Rozporządzenie musi być uniwersalne w swoim normowaniu, albowiem jest stosowane w 28 krajach członkowskich o odmiennej kulturze prawnej. W państwach członkowskich istnieją wyraźne różnice wynikające z odrębności kulturowych oraz różnych tradycji prawniczych, jak choćby odmienne reguły odpowiedzialności kontraktowej i deliktowej⁴³. Poza tym pozwala ono obecnie uniknąć przez powoda (uprzednio obowiązane) negatywnych konsekwencji, powszechnej w europejskim systemie prawnym zasady *actor sequitur forum rei*.

Wnioski

Autonomiczne rozumienie użytych w rozporządzeniach unijnych pojęć „czyn niedozwolony”, „czyn podobny do czynu niedozwolonego”, „roszczenia wynikające z takich

40 M. Świerczyński, *op. cit.*, s. 60.

41 P. Rylski, *Pojęcie „miejsce zdarzenia wywołującego szkodę” w sprawach deliktowych na podstawie art. 5 pkt 3 rozporządzenia 44/01*, „Studia Iuridica” 2007, nr 47, s. 221 i n.

42 Szerokiej interpretacji tego przepisu, dopuszczającej obejmowanie nim także spraw z powództw o zaniechanie działań mogących skutkować wyrządzeniem szkody, dokonał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 7 października 2011 r., II CSK 51/11, LEX nr 1084550.

43 J. Gołaczyński, *op. cit.*, s. 20–21.

czynów” wydaje się uzasadniać objęcie zakresem tej regulacji przedmiotowych roszczeń odszkodowawczych⁴⁴. Nie jest to odrzucana przez autorytety wykładnia rozszerzająca regulacji szczególnych dotyczących jurysdykcji, a ustalenie zakresu normy jurysdykcyjnej z uwzględnieniem systematyki i celów rozporządzenia brukselskiego⁴⁵. Nie ulega bowiem wątpliwości, że w sprawach roszczeń będących przedmiotem niniejszego opracowania mogą występować co najmniej czyny podobne do czynu niedozwolonego. Zaś ustalanie na wstępnym etapie postępowania, czy roszczenia z art. 746 k.p.c. są roszczeniami z czynu niedozwolonego, czy czynu podobnego do czynu niedozwolonego (roszczenia *sui generis*), czy też w ogóle czyny te są przedmiotem tego postępowania, jest trudne i obciążone dużym ryzykiem błędu. Nie zachodzi również potrzeba przesądzenia o charakterze prawnym czynu na etapie badania zarzutu braku jurysdykcji. Dopiero pełne postępowanie dowodowe może doprowadzić do ostatecznego wykazania, czy zabezpieczenie zostało udzielone i wykonane, powództwo prawomocnie oddalone, a pozwany poniósł szkodę związaną z wykonaniem zabezpieczenia⁴⁶. Wówczas też zostanie ustalony charakter zarzucanego czynu. Sprawia to, że – bez konieczności przesądzenia o charakterze roszczeń o naprawienie szkody wyrządzonej wykonaniem zabezpieczenia – można uzasadnić jurysdykcję krajową na podstawie przepisów o jurysdykcji szczególnej, tj. art. 7 pkt 2 Brukseli I bis w tego typu postępowaniach.

Literatura

- Borchardt K.-D., *The ABC of European Union law*, Brussels 2010.
- Głodowski W., *Zabezpieczenie roszczeń dochodzonych przed sądem polubownym*, „Kwartalnik ADR” 2009, nr 1(5).
- Gmurzyńska E., *Mediacja – Stany Zjednoczone, Wielka Brytania*, [w:] *Mediacja w sprawach gospodarczych. Praktyka, teoria, perspektywy*, red. A. Torbus, Warszawa 2015.
- Gołaczyński J., *Współpraca sądowa w sprawach cywilnych i handlowych w Unii Europejskiej*, Warszawa 2007.
- Iżykowski M., *Naprawienie szkody wyrządzonej zabezpieczeniem*, „Palestra” 1979, nr 10.
- Jagodziński M., *Roszczenie o naprawienie szkody wyrządzonej wykonaniem zabezpieczenia*, [w:] *Księga dla naszych kolegów*, red. J. Mazurkiewicz, Wrocław 2013.
- Jankowski J., *Nowelizacja Kodeksu postępowania cywilnego. Część II. Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne*, „Monitor Prawniczy” 2012, nr 3.
- Jurysdykcja, uznawanie orzeczeń sądowych oraz ich wykonywanie w sprawach cywilnych i handlowych. Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Radu (UE) nr 1215/2012. Komentarz*, red. J. Gołaczyński, Warszawa 2015.

44 Cf. wyrok SN z dnia 7 października 2011 r., II CSK 51/11, LEX nr 1084550.

45 Cf. wyrok TSUE z dnia 16 maja 2013 r. w sprawie C-228/11, pkt 22.

46 Cf. wyrok SA we Wrocławiu z dnia 2 września 2011 r., I ACa 830/11, OSAW 2012/1/238.

Komentarz do rozporządzenia Rady (WE) nr 44/2001 z dnia 22 grudnia 2000 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych, LEX/el. 2004, nr 7817.

Komentarz do Kodeksu cywilnego. Księga trzecia. Zobowiązania, t. I, Warszawa 2008.

KPC. Komentarz, red. K. Piasecki, Warszawa 1997.

KPC, t. II, *Komentarz do art. 730–1088*, red. J. Jankowski, Warszawa 2013;

Olejniczak A., Radwański Z., *Zobowiązania – część ogólna*, Warszawa 2006.

Polska 2015. Raport o stanie handlu zagranicznego, Warszawa 2015.

Rylski P., *Pojęcie „miejsce zdarzenia wywołującego szkodę” w sprawach deliktowych na podstawie art. 5 pkt 3 rozporządzenia 44/01*, „*Studia Iuridica*” 2007, nr 47.

Stępień M., *Nowe rozporządzenie Bruksela I z punktu widzenia przedsiębiorców*, [w:] *Przedsiębiorca w społecznej gospodarce rynkowej*, red. T. Kocowski, J. Gola, Wrocław 2014.

Świerczyński M., *Naruszenie prawa własności intelektualnej w prawie prywatnym międzynarodowym*, Warszawa 2013.

Weitz K., *Projektowane zmiany rozporządzenia nr 44/2001*, [w:] *Europejskie prawo procesowe cywilne i kolizyjne*, red. P. Grzegorzcyk, K. Weitz, Warszawa 2012.

Zieliński A., *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Warszawa 2008.

SUMMARY

Jurisdiction regarding a civil claim for damages for the claim security in Regulation (EU) No 1215/2012

The article is devoted to national court powers in cases for damages for the claim security in Regulation (EU) No 1215/2012. The paper presents basic information about general provisions and special jurisdiction. The study is focused on damages for the claim security in the Polish civil procedure and the essentially legal meaning of tort, delict or quasi-delict in European civil law. An interpretation of the aforementioned subjects in the jurisdiction of Polish courts and the Court of Justice is presented. The author tries to answer the question of whether a person domiciled in one Member State may be sued in another Member State as regards a civil claim for damages for the claim security awarded and carried out in another Member State.

Keywords: Polish commercial law, capital companies' liquidation, liquidated companies' debts in the Polish law, concept of contractual relation in the Polish Supreme Court jurisprudence

MATEUSZ WIKTOR GOŁAK, Adam Mickiewicz University Poznań, Faculty of Law and Administration, Al. Niepodległości 53, 61-714 Poznań, e-mail: mateusz.golak@amu.edu.pl.